

บทความวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย Strategies to Enhance Good Character of Students in Schools under the Foundation of the Church of Christ in Thailand

สิรินันท์ ศรีวีระสกุล*

E-mail.sirinansr@hotmail.com

ปองสิน วิเศษศิริ**

ศิริเดช สุชีวะ***

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนาและใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Method) กรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย แนวคิดการแบ่งมิติคุณธรรมของ Nick Tate (2005) และการกำหนดยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของ Wheelen และ Hunger (2004) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษายกย่องโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยจำนวน 14 โรงเรียนและการใช้แบบสอบถามในโรงเรียนจำนวน 25 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน งานวิจัยนี้ใช้วิธีกำหนดยุทธศาสตร์จากตาราง TOWS Matrix โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านคริสตจริยธรรม ด้านทักษะชีวิตเยาวชน ด้านจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ได้จากการกำหนดมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่จะนำยุทธศาสตร์ไปใช้จำนวน 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย มี 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งในงาน

พันธกิจคริสเตียนเพื่อเป็นแกนนำในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน 2. ยุทธศาสตร์การระดมศักยภาพบุคลากรสู่การจัดมวลงประสพการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน 3. ยุทธศาสตร์การสร้างพลังขับเคลื่อนคุณลักษณะที่ดีโดยนักเรียนสู่นักเรียน 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนรู้สู่การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี 5. ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี และ 6. ยุทธศาสตร์การประสานพลังครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานภายนอกร่วมพัฒนานักเรียนสู่การเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำสำคัญ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน คุณลักษณะที่ดี

* นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Abstract

This study was aimed to propose strategies to enhance the good character of students in schools under The Foundation of the Church of Christ in Thailand. The researcher used descriptive research through the mixed methods in collecting data. The conceptual framework of the research consists of Nick Tate's statement of value, and Wheelen and Hunger's strategy formulation. The information and data were gathered from the authentic field study in 14 schools and the questionnaire in 25 schools. The collected data were analyzed in frequency, percentage, average, and standard deviation. The strategies were generated from TOWS Matrix by the experts of strategic planning, educational management, Christian Ethics, children life skills, child and youth psychology, and the principals. The connoisseurs, the principals, and the staffs who are in charge of strategies implementation had finally evaluated the derived strategies.

The research result showed that there are 6 strategies helping enhance character of the students in schools under the Foundation of the Church of Christ in Thailand, which are 1. To enhance the strength of Christian mission in order to become the core base that implants the good character in the students. 2. To encourage teachers' and school members' potential and desire to provide various experiences that strengthen students' character. 3. To extract good character from students, interacting with other students. 4. To develop the learning process to support and maintain students' good character. 5. To improve the management qualities which will strengthen students' character. 6. To synergize the family, community, and related organizations outside schools to further develop students' character.

Keyword : strategies to enhance good character of students , Good character

บทนำ

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ หรือ อุปนิสัย (Character) ของบุคคลพอๆ กับการสามารถทางด้านสติปัญญาเนื่องจากคุณลักษณะที่ดีของบุคคลเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความเติบโตด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านอื่นอย่างมีคุณค่า นำไปสู่สันติสุข และประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคต หากจะพิจารณาถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบันจะพบว่ามีความวิกฤติด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนเนื่องจากการ

ปลูกฝังอบรมให้เป็นผู้มีสติ รู้จักไตร่ตรอง และยึดมั่นในความดีงามจนติดเป็นนิสัย หรือคุณลักษณะประจำตัวยังไม่หนักแน่นและเข้มแข็งพอที่จะเห็นได้จากรายงานสถานะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 เรื่อง ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย จะพบว่าเด็กเยาวชนมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง เสพเหล้าบุหรี่ ทำผิดเรื่องยาเสพติด ลักทรัพย์ ทำร้ายกันเพิ่มขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2551: ๗) และจากการศึกษาสภาพสังคมไทยในปัจจุบันของสภาการศึกษา (2551: 7) พบว่า สังคมไทย

ยังขาดภูมิคุ้มกันจากการบริโภคผ่านสื่อและเทคโนโลยี มีการรับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ผ่านการนำเสนอของสื่อต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอเชิงสร้างสรรค์เท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน

โรงเรียน หรือ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีตามที่สังคมต้องการ ซึ่งในเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากโดยได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โรงเรียนจึงควรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีในผู้เรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีหลักการและมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการศึกษาของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กร ทางศาสนาที่รัฐบาลให้การรับรอง มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 25 โรงทั่วประเทศและใช้วิสัยทัศน์ของสำนักงานพันธกิจการศึกษาร่วมกันคือ

สำนักงานพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย สนับสนุนและส่งเสริมผู้บริหาร บุคลากรของสถาบันการศึกษาและชุมชน ให้จัดการศึกษาตามมาตรฐานสากล บนรากฐานความเชื่อของคริสต์ศาสนา เพื่อพัฒนาเยาวชนด้านร่างกาย สติปัญญาจิตวิญญาณ ใฝ่หาสันติภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมอันพึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตในวิถีประชาธิปไตยและหลักชีวิตพอเพียง

วิสัยทัศน์ดังกล่าว คือ ภาพอนาคตที่แสดงถึงเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาที่ทุกโรงเรียน ต้องนำไปสานต่อให้เกิดผลแต่ในทางปฏิบัติจะพบว่าวิสัยทัศน์ดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาแนวทาง หรือวิธี ดำเนินการที่ชัดเจนหรืออีกนัยหนึ่งคือยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะด้านที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้ผู้เรียนเพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรมนำปัญญา ประกอบกับสภาพปัญหาสังคมที่เพิ่มความรุนแรงอย่างรวดเร็วดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันที่เอื้อต่อการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือ ผิดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารในรูปแบบเดิมที่ไม่มีการกำหนดคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนในปลายทางไว้อย่างชัดเจน รวมถึงไม่มีการกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะที่ดีตามที่กำหนดไว้นั้น ไม่เอื้อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและอาจไม่ทันต่อการแก้ไข หรือป้องกันปัญหาอันกำลังเกิดขึ้นกับเยาวชนในปัจจุบันและอนาคตได้

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยคือแนวคิดของ Nick Tate (2005) ในการแบ่งมิติคุณธรรม 4 ด้านคือ ด้านลักษณะเฉพาะตน ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักคริสตจริยธรรม (Christian ethics) และแนวคิดการกำหนดยุทธศาสตร์ของ Wheelen และ Hunger (2004) ที่มีรูปแบบพื้นฐานในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ คือ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม การกำหนดยุทธศาสตร์การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลและการควบคุมยุทธศาสตร์ซึ่งในส่วนของ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) และการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) มีความ

ชัดเจน สอดคล้องกับการดำเนินงานภายใต้โครงสร้างการบริหารของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย

วิธีวิจัย

จากการศึกษาตัวอย่างของยุทธศาสตร์ในทางธุรกิจซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ในการบริหารจัดการทางการศึกษาจะพบว่า Mintzberge และ Quinn (1996: 9-10) กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่ดีมีประสิทธิภาพว่า ควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความชัดเจนและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน มีลักษณะของความคิดริเริ่ม สอดคล้องตรงประเด็นกับสิ่งที่ต้องการ ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ ได้เมื่อมีความจำเป็น สามารถประสานงานและอาศัยภาวะผู้นำในการดำเนินการ เป็นสิ่งที่ทำให้ประหลาดใจน่าสนใจ และแสดงถึงความมั่นคง ปลอดภัยขององค์กรในทุกด้าน ซึ่งลักษณะที่ดีของยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ในองค์กรอื่น ๆ ได้ ในส่วนของแนวคิดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีตามแผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) แนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยและการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน สามารถสังเคราะห์ได้ 5 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ 1. การสร้างเครือข่ายรวมพลังเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี 2. การปรับระบบการเรียนรู้ 3. การพัฒนาบุคลากรและการสร้างตัวแบบที่ดี 4. การบูรณาการศาสนิกและศาสนาธรรม และ 5. การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี ในประเด็นแรกคือการสร้างเครือข่ายรวมพลังเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีนั้นเป็นการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและสถาบันภายนอกเพื่อเป็นพลังช่วยในการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนโดย

ได้เน้นความสำคัญของครอบครัวเป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจื้อจันทร จงสถิตอยู่และรุ่งเรือง สุขาภิรมย์, 2550: 106-231) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ พบว่าปัจจัยความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน คือ สถาบันครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรคือ โรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยจำนวนทั้งหมด 25 โรง เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนจำนวน 14 โรง เลือกโรงเรียนโดยกำหนดจากขนาดของโรงเรียนในทุกภาคทั่วประเทศ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณนั้นผู้วิจัยเก็บจากโรงเรียนทั้งหมด 25 โรงและใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้างาน และครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนผู้วิจัยจะใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนชั้นปี่สุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และประเด็นสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณคือ แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนที่เป็นเนื้อหาและข้อเสนอแนะ ในคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็นสาระสำคัญ

การดำเนินงานวิจัยทั้งหมดแบ่งเป็น 5 ตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษา วิเคราะห์ และ สังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี นโยบายสำคัญที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การกำหนดยุทธศาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนเพื่อนำมาประมวลสาระทั้งหมดกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สรุปคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก ภายในองค์กร สภาพการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนและแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาใน 4 ขั้นตอนย่อย คือ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน การศึกษาภาคสนาม การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี และการวิเคราะห์ SWOT เพื่อจัดทำ TOWS Matrix

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้ผลการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เป็นแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดประชุม สนทนากลุ่มย่อย(Focus group) 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านคริสตจริยธรรม ด้านทักษะชีวิตเยาวชน และด้านจิตวิทยาเด็ก หลังจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลสรุปข้อมูลจัดทำเป็น

ร่างยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญศาสตร์ไปปฏิบัติจำนวน 15 ท่าน

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอรายงานการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยมี 4 ด้านคือ

1. คุณลักษณะที่ดีด้านลักษณะเฉพาะตน (The self) เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การกระทำและคำพูด มุ่งมั่นและขยันหมั่นเพียรในการทำ ความดี มีความกระตือรือร้นและพัฒนาตนเอง ให้มีคุณค่า อยู่เสมอ มีสติรอบคอบ มีไหวพริบและมีเหตุผลในการตัดสินใจ มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักประหยัดอดออม กล้าหาญ อดทน อดกลั้น เข้าใจในหลักความเป็นจริงของธรรมชาติและอยู่อย่างพอเพียง

2. คุณลักษณะที่ดีด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relationships) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์เที่ยงธรรมจริงใจ และยึดมั่นในความจริง สุภาพอ่อนโยน เคารพในอาวุโส และให้เกียรติผู้อื่น มีความกตัญญูทดแทน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นและรู้จักสามัคคี

3. คุณลักษณะที่ดีด้านสังคม (Society) เป็นผู้มีควมศรัทธาในองค์พระผู้เป็นเจ้าและนำพระวาทะธรรมของพระเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม เคารพในกฎระเบียบของสังคมและวิถี

ประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ เสียสละ และเป็นผู้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

4. คุณลักษณะที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม (The environment) เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของธรรมชาติ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสมดุล มีความมุ่งมั่นพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

และจากการศึกษาสภาพแวดล้อมโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยพบว่า มีสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้านคือ ด้านโอกาสพบว่า ชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นที่ยอมรับในทางที่ดี ด้านอุปสรรคพบว่า กระแสความนิยมและแฟชั่นในวัยรุ่นทำให้นักเรียนเห่อไปตามสมัย ไม่อยู่อย่างพอเพียงและไม่ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ ด้านจุดแข็งพบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน ด้านจุดอ่อนพบว่า ภาระงานเอกสารของครูมีมากทำให้ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย มีจำนวน 6 ยุทธศาสตร์ซึ่งผ่านการประเมินความเหมาะสมในระดับดีมากและผ่านการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ในระดับดี ถึงดีมาก แต่ละยุทธศาสตร์มีประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยและนโยบาย/แนวดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1.ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งในงานพันธกิจคริสเตียนเพื่อเป็นแกนนำในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

ยุทธศาสตร์ย่อย

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เอื้อต่องานพันธกิจคริสเตียนและการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดให้มีแผนยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนบนพื้นฐานหลัก คริสตจริยธรรมในแต่ละโรงเรียนเพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางการดำเนินงาน กระบวนการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ฯลฯ ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนอย่างชัดเจน

- ส่งเสริมให้มีการนำเอาแนวคิดการบริหารงานของบุคคลในพระคริสตธรรมคัมภีร์ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานทุกฝ่าย

ยุทธศาสตร์ย่อย

1.2 พัฒนางานด้านศาสนกิจและการสอนคริสตจริยธรรมให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลาย

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- ปรับกระบวนการเรียนการสอนคริสเตียนศึกษาโดยไม่เน้นความรู้เกี่ยวกับคริสตจริยธรรมอย่างเดียวแต่ให้เน้นการปฏิบัติโดยในนักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกตามคุณธรรมและคุณลักษณะที่ดีที่ได้เรียนรู้ รวมถึงการ อธิษฐานการ ร้องเพลง การให้คำพยาน และการอภิปรายประเด็นที่น่าสนใจบนพื้นฐานแนวคิด ตามพระคริสตธรรมคัมภีร์

- พัฒนาการอบรมกลุ่มเกลาจิตใจในโบสถ์หรือ ห้องประชุมให้เป็นเวลาแห่งคุณภาพ(Quality time) โดยมีหัวข้อที่ชัดเจน มีเนื้อหาที่น่าสนใจตรงประเด็น มีสื่อประกอบที่สร้างความประทับใจ ดัดแน่นในความคิดจิตใจของนักเรียนเป็นพื้นฐานนำสู่ความคิดและการประพฤติที่ดีงาม

ยุทธศาสตร์ย่อย

1.3 วางรากฐานความเชื่อและพื้นฐานความคิดที่ดีงามด้วยหลักคริสตจริยธรรม

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- กำหนดนโยบายให้ทุกระดับชั้นมีข้อพระคัมภีร์ประจำสัปดาห์และให้นักเรียนสลับเปลี่ยนกันเล่าถึงเหตุการณ์การกระทำของตนที่สอดคล้องกับข้อพระคัมภีร์นั้น โดยมีครูเป็นผู้ให้แรงเสริม

- จัดให้มีสมุดบันทึกความดี หรือ ปรับปรุงสมุดบันทึกความดีที่มีอยู่แล้วให้มีการเชื่อมโยงกับคุณลักษณะที่ดีทั้ง 4 ด้านและข้อพระคัมภีร์ที่นักเรียนประทับใจหรือข้อคิดจากหนังสือห้องชั้นบน/มานาประจำวันที่เคยแพร่บนระบบเครือข่าย มีการให้รางวัลนักเรียนที่บันทึกอย่างสม่ำเสมอทุกภาคเรียน

2. ยุทธศาสตร์การระดมศักยภาพบุคลากรสู่การจัดมวลประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

ยุทธศาสตร์ย่อย

2.1 ส่งเสริมภาวะผู้นำและพัฒนานโยบายมุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- ผู้บริหารเป็นผู้นำในการทำวิจัย หรือ โครงการร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดกิจกรรม หรือ การเรียนรู้ในห้องเรียนที่ส่งเสริมการใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์และรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

- จัดให้มีการจัดการความรู้(KM)ด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีโดยเชิญศิษย์เก่า ที่มีชื่อเสียง ครูและนักเรียนที่มีคุณลักษณะโดดเด่น ด้านคุณลักษณะที่ดีมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครูและนักเรียนถึงแนวคิด เรื่องราวที่ประทับใจ หรือสิ่งที่มีอิทธิพลให้บุคคลนั้นกลายเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นด้านคุณลักษณะที่ดีได้มีการถอดบทเรียนหรือสกัดความรู้ที่ได้เป็นความรู้ใหม่ขององค์กรเพื่อในระบบฐานข้อมูล และนำไปองค์ขยายผลหรือต่อยอดความรู้ต่อไป

ยุทธศาสตร์ย่อย

2.2 เน้นพลังเชิงบวกของบุคลากรและบุคลากรต้นแบบสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน

ปัจจุบัน นักเรียนเก่า ครูและ บุคลากร ของโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านคุณลักษณะที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของนักเรียน

ยุทธศาสตร์ย่อย

2.3 เร่งพัฒนาระบบการบริหารบุคคลให้เอื้อต่อการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการเป็นแบบอย่างที่ดี

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดให้มีเครือข่ายครูดีเด่นแบบโดยคัดเลือกครูที่มีคุณลักษณะที่ดีโดดเด่นเป็นครูพี่เลี้ยง(Mentor) ดูแลอบรม แนะนำและติดตามบุคลากรรุ่นใหม่ให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศทุ่มเทเวลาในการดูแลนักเรียนและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3. ยุทธศาสตร์การสร้างพลังขับเคลื่อนคุณลักษณะที่ดีโดยนักเรียนสู่นักเรียนและชุมชน

ยุทธศาสตร์ย่อย

3.1 สร้างพลังความดีจากผู้เรียนสู่ผู้เรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- เปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอความคิดเห็น วางแผน ดัดสนใจและดำเนินการร่วมกันในการทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน สังคม เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมนั้น (Experience based activity)หรือกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง มีการนำเสนอผลการดำเนินการต่อ นักเรียนทั่วไป ครู และผู้ปกครอง

ยุทธศาสตร์ย่อย

3.2 เสริมพลังความดีด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดกิจกรรมเสริมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมโดยตรง หรือไม่ใช่กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมโดยตรงและมีการสอดแทรกคริสตจริยธรรมหรือ

คุณธรรมสากลในกิจกรรมเหล่านั้น เช่น ชมรมถ่ายภาพ ชมรมดนตรีพื้นเมือง ชมรมนักประหยัคไฟวิถีชีวิตชมรม มัคคุเทศก์น้อย ฯลฯ

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี

ยุทธศาสตร์ย่อย

4.1 พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- บูรณาการคุณลักษณะที่ดีทั้ง 4 ด้านลงใน หน่วยการเรียนรู้ของสาระต่างๆ ในหลักสูตรสถานศึกษา ของแต่ละโรงเรียน

- พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและ กิจกรรมต่าง ๆ มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันให้ มากขึ้น (Activities-Based Curriculum) โดยมีกิจกรรม ทั้งในกลุ่มขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และกิจกรรม รวมทั้งโรงเรียนเพื่อฝึกความรับผิดชอบ การมีน้ำใจช่วย เหลือกัน และรู้จักสามัคคี

ยุทธศาสตร์ย่อย

4.2 พัฒนาการเรียนรู้คุณลักษณะที่ดีโดยการใช้ ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดทำหลักสูตร on- line เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโดยมีเนื้อหา การนำเสนอ ข้อ คำถามหรือประเด็นที่ดึงดูดความสนใจ สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน มี กิจกรรมที่เน้นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ให้ผู้เรียนมี โอกาสแสดงความคิดเห็นหรือถามปัญหาครูผู้สอนได้

- ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ใช้สื่อเทคโนโลยีทั้ง สื่อที่ผลิตขึ้นเองและสื่อที่สามารถ Download ได้ฟรีจาก Website ต่างประเทศเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความโดดเด่นด้านคุณธรรม และภาวะผู้นำมากยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์ย่อย

4.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้และสื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่ดีด้วยพลังเสริมจากชุมชน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- ประสานงานกับหน่วยงานชุมชนเพื่อใช้ สื่อร่วมกันหรือร่วมกันพัฒนา/สร้างแหล่งเรียนรู้ ด้าน คุณธรรมจริยธรรมในชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปศึกษา เรียนรู้ และเกิดความรักหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณี ของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

5.ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการบริหาร

จัดการให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี

ยุทธศาสตร์ย่อย

5.1 ปรับระบบการบริหารจัดการสื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่ดีโดยยึดหลักความพอเพียงและการพึ่งพา ตนเอง

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณา การในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดสรรงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีและด้าน อื่นอย่างพอเพียง เหมาะสม มีงาน/โครงการที่แสดงให้เห็นถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่สนับสนุน พื้นฐานของความรู้และคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ย่อย

5.2 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อ การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทน ผู้บริหาร ครูรุ่นเก่า รุ่นใหม่และเชิญผู้เชี่ยวชาญด้าน กฎระเบียบจากหน่วยงานภายนอกมาทบทวนกฎระเบียบและ สร้างคู่มือการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายแล้ว ประชาสัมพันธ์ให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายทราบ มีการเน้นย้ำ อยู่เป็นประจำ และผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์ย่อย

5.3 เสริมประสิทธิภาพงานทุกด้านมุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

นโยบายและแนวดำเนินการ

- จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน อาคาร และบริเวณโดยรอบให้ร่มรื่นปลอดภัยเอื้อต่อการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีมีการมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

6. ยุทธศาสตร์การประสานพลังครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานภายนอกพัฒนานักเรียนสู่การเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี

ยุทธศาสตร์ย่อย

6.1 สานสัมพันธ์ผู้ปกครองและสื่อมวลชนรวมพลังพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพความพร้อมของครอบครัวเพื่อกระตุ้นผู้ปกครองให้ความสำคัญและตระหนักถึงบทบาทในการอบรม ดูแลนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม หรือเป็นผู้นำในกิจกรรมเหล่านั้น เช่น ร้องเพลง แสดงผลงานทางวิชาการ หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ทำอาหารให้ผู้ปกครองทาน ฯลฯ

- จัดกิจกรรมยกย่องชมเชยผู้ปกครองที่มาติดต่อโรงเรียนเป็นประจำ และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน เมื่ออยู่ที่บ้าน

ยุทธศาสตร์ย่อย

6.2 สร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับผู้ปกครอง และชุมชนมุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- พัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองในแต่ละระดับ

ชั้นให้เป็นแกนนำในการเผยแพร่ข่าวสารและกระตุ้นผู้ปกครองอื่นให้เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เสริมสร้างระเบียบวินัยและคุณลักษณะที่ดีทั้ง 4 ด้านให้บุตรหลาน

ยุทธศาสตร์ย่อย

6.3 สร้างพลังกลุ่มแกนนำการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- ส่งเสริมให้ครู คิษย์เก่าและนักเรียนรวมตัวเป็นกลุ่มแกนนำ เพื่อทำกิจกรรมที่มุ่งมั่นยืนหยัดทำความดีแสดงออกถึงความกล้าหาญทางจริยธรรม ตามคุณลักษณะที่ดีทั้ง 4 ด้าน มีการเคลื่อนไหว (movement) ด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจและการสื่อสารทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างกระแสความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคม

ยุทธศาสตร์ย่อย

6.4 สร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาภายนอก เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีและเรียนรู้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพงาน

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- สร้างเครือข่ายกับสถาบันที่มีชื่อเสียงด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อศึกษาเรียนรู้วิธีการเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ย่อย

6.5 แสวงหาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้เข้มแข็ง

นโยบาย/แนวดำเนินการ

- เชิญนักเรียนเก่าที่มีความโดดเด่นด้านคุณลักษณะที่ดีมาเป็นวิทยากรให้นักเรียนรุ่นน้องได้รับทราบถึง วิธีการในการบริหารตนเองในสภาพสังคมที่เป็นกระแสบริโภคนิยม หรือ ข้อจำกัดในชีวิต และ ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาพุทธศาสตร์ดังกล่าวพบว่า มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างความเข้มแข็งในงานพันธกิจคริสเตียน เพื่อเป็นแกนนำในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนซึ่งเป็นยุทธศาสตร์แรกของงานวิจัยนั้น ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อนโยบายด้านพันธกิจการศึกษาของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยที่กำหนดไว้ว่า “พัฒนาพันธกิจคริสเตียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพันธกิจการศึกษาให้ตอบสนองต่อนโยบายของสภาคริสตจักรฯ ในการจัดการศึกษาโดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน” การที่องค์กรในระดับล่างมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก Mintzberg และ Quinn (1996:9-10) ได้กล่าวถึงลักษณะหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า “ยุทธศาสตร์ควรสอดคล้องตรงประเด็นกับสิ่งที่องค์กรต้องการ” ยุทธศาสตร์นี้ถือเป็นจุดเด่น หรืออัตลักษณ์ของโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เพราะจากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในพบว่า ความชัดเจนของวิสัยทัศน์ พันธกิจและนโยบายของโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนบนพื้นฐานคริสตจริยธรรมทำให้นักลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน มีค่าคะแนน 4.26 ซึ่งถือว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทุกประเด็นในด้านจุดแข็งที่มีค่าคะแนนรวมคือ 4.16 นอกจากนี้ยังพบว่า การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นกัลยาณมิตร มีความอดทน และความมุ่งมั่นในการดำเนินงานด้านศาสนกิจ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน เป็นข้อที่มีค่าคะแนนสูงที่สุดในด้านจุดแข็งภายในคือ 4.32 จึงนับว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งในงานพันธกิจคริสเตียนศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะทั้ง 2 ประเด็นนี้เป็นจุดแข็งภายในองค์กรมีลักษณะที่สอดคล้องประสาน

กันทำให้การบริหารจัดการในด้านการสร้างความเข้มแข็งในงานพันธกิจคริสเตียนเพื่อเป็นแกนนำในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

2. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ และผู้ปกครองในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ย่อยของยุทธศาสตร์ที่ 6 คือการประสานพลังครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานภายนอกพัฒนานักเรียนสู่การเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีนั้น ถือเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งประเด็นหนึ่งในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน เพราะเด็ก ๆ จะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูของคนในครอบครัวจะส่งผลกระทบต่อความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก แนวคิดนี้สอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยของ Damon (2002 :61) ที่พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอันดับแรกต่อการพัฒนาด้านคุณลักษณะของเด็ก และ ยังสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศต่างๆ โดยเจ็จันท์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขาภิรมย์ (2550, หน้า 106-231) ที่พบว่า สถาบันครอบครัวในประเทศต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการอบรมสั่งสอนเพื่อปลูกฝังในเด็กเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี เช่น ประเทศเวียดนาม เยาวชนเวียดนามจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู รู้คุณ พ่อแม่จะสอนลูก ๆ ว่า ต้องกตัญญู ถ้าไม่กตัญญู จะไม่มีความก้าวหน้า ส่วนประเทศสวีเดนเชอร์แลนด์ เชื่อว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนชาวสวีเดน เพราะชาวสวีเดนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องนี้มาตั้งแต่เกิด ด้วยการสั่งสอนอย่างใกล้ชิดของพ่อแม่อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการอย่าง สำหรับประเทศแคนาดานั้น เชื่อว่าการที่เด็กและเยาวชนจะเติบโตเป็น

พลังที่สำคัญของประเทศได้ต้องมีครอบครัวที่เข้มแข็ง และมีศักยภาพในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งตรงกับประเพณีวิถีชีวิตที่ตระหนักว่าหัวใจหลักของการปลูกฝังค่านิยมควรเริ่มต้นที่พ่อแม่ และบทบาทของพ่อแม่จะต้องสมดุลกัน โดยค่านิยมหลักของครอบครัวคือ ความมีอิสระที่จะกำหนดชีวิตของตนเอง การเคารพความคิดของคนอื่น ๆ ในครอบครัว ส่วนประเทศอื่นในงานวิจัยคือ ประเทศไต้หวัน ประเทศศรีลังกา ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศฟินแลนด์ และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ก็ได้ระบุถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนนี้ ยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ(พ.ศ. 2545 – 2559) ในส่วนของ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแนวคิดนโยบายเพื่อดำเนินการ: การปลูกฝังและการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดำรงของแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ระบุว่า บิดามารดาและสมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องทำหน้าที่อบรม สั่งสอนศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดำรงของคนไทยให้แก่เยาวชนอีกด้วย

ในงานวิจัยนี้ถึงแม้ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกจะพบว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนคือ สภาพครอบครัวที่ย่ำแย่ หรือ แยกกันอยู่ทำให้เด็กต้องอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ญาติอาวุโสที่มีวัยต่างกันไป ส่งผลให้นักเรียนขาดความอบอุ่นและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีซึ่งเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ4.00 และสภาพทางเศรษฐกิจทำให้

ผู้ปกครองออกจากบ้านเพื่อทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัวให้มากขึ้นส่งผลให้ไม่มีเวลาอบรม ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิดก็มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมาคือ3.98 ซึ่งทั้ง2ประเด็นนี้ถือว่ามีความเสี่ยงที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของทุกข้อในด้านอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกคือ 3.81 แต่ผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกในชีวิตที่บ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับผลงานวิจัยและแผนการศึกษาชาติที่ได้กล่าวมา จึงควรต้องเสริมความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัวให้มาก และท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจและกระแสบริโภคนิยมที่ทำให้ผู้คนชนวนหารายได้มาเลี้ยงชีพและใช้สอยเงินทองเพื่อสนองความต้องการและค่านิยมนี้ โรงเรียนซึ่งเป็นเหมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียนจึงควรมีวิธีการ หรือแนวทางที่หลากหลายในการดึงเอาเวลา และความร่วมมือจากทางบ้านมาช่วยในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนซึ่งจะเติบโตใหญ่เป็นอนาคตของชาติ งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้เสนอยุทธศาสตร์ย่อยที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวไว้ 2 ยุทธศาสตร์รวมถึงนโยบายและแนวปฏิบัติในด้านนี้ไว้เป็นการเฉพาะทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการที่โรงเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ตามความพร้อมและบริบทของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม หรือ การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนก่อน ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป้าหมายการพัฒนาและนำยุทธศาสตร์นี้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและบริบทของโรงเรียน
2. การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานและต้องมีความต่อเนื่องในทางปฏิบัติ ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบควรมี

การติดตามและประเมินผลเป็นระยะโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

3.ควรมีการจัดตั้งองค์กรภายในโรงเรียน หรือ คณะกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรง ในการนำยุทธศาสตร์

นี้ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งจะต้องมีการกำหนดขอบข่าย ภาระงานรวมถึงทรัพยากรและงบประมาณที่ต้องใช้เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างคล่องตัวและเกิดผลที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และ รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย : คุณลักษณะและ กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วิทยากร เชียงกุล. (2551). สภาวะการศึกษาไทยปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา (2551). กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559). กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิชและคณะ . (2549). โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Damon , William. Edited. (2002). *Bringing in a New Era in Character Education*. Stanford, California. : Hoover Institution Press.
- Mintzberg Henry, Quinn Brian James. (1996). *The Strategy Process : Concepts, Contexts, Cases*. 3rd ed. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.